

חידושי הרד"ל
 [טז] קבולא פטום. פירוש הממונה לפטם השמן בקבולין. פירוש צפחיות צפחיות וכדמפרש ואזיל שלא יקן שמן פקטיים. פירוש עכור בקבולין. ומה שאמר מה אינון חשיבין עלי. פירוש הממונים אלו אינון חשיבון אלו כולם. לט תשעה בלוד. בקבולין איחא בצבל. ומפרש שם עניות דחורה צביל. ואם עניות דלוד דהכא הוא צורה. ו"ל כמו שפחולא בירושלמי (מסכתא ה' ב) וריש סנהדרין (ו' ב) שהן משויבי תורה. אך נראה דלוד דהכא הוא שם מדינה ולוד בירושלמי הוא שם עיר בלוד ישראל ואם לודים דהכא היינו אומן שאמרו עליהם ופסחים יב. ב) שאלכלן שעה ראשונה שכן רבנן חשיבין ביה. ו"ל שכלן הן עניים שאלכלין הרבה:
 [יז] טפשות בוי בישמעאלים. שכלן נקרא ובראשית ע"י (י) פרח אדם, חמור הכר: בניים בוי בפרסיים. ו"ל כמו שפחולא בקבולין (עב, ב) שמגדלין שטר כדור. ומרוב השפך זומא רבה ומולדין הניים. ובש"ס גרסין כיים במדי. ובפרס גרסי גס כאן כן. ו"ל אסמכתא דלגן בסמך פרס כאן אלל חיל. לשון חיל וכת. ויחישב שיכות מאמר זה לכהן:
 לקוטים

עשה שלש שנים בלא כתר בוי. סבירא ליה שמה ששעה המשתה בשנת ג' לפי שטר עתה לא לבש כתר מלכותו ולא יבש על כסא מלכות מדרך ענוה. ולא סבירא ליה שמה ששעה בשנה ג' הוא מתמת שלא היה לו כסא כדלעיל: (טז) שמא לא יצאת ידי קבולה פטים. פירוש שמה לא השגחה בענין הנרות שיהיו יפים וטובים. קבל פירוש נר. ופטים לשון תיקון כמו המפטם את השמן. ומה שכתוב בספרים צפנים פירוש שמן עכור לא גרסין ליה הכא. אלל לקמן גבי שמן פקטיים ויפה ענף מתנות כהונה: אמר ליה מה אינון חשיבין עליו. פירוש מה ענין דברים קלים כאילו שאשגח אני בהם. ועבדי הם שישיגחו בהם. ואלל שאפשר שעבדיו לא ידקדקו בזה ויתנו שמן עכור כנרות ותתקלקל הסעודה שלא תערב עליהם צהיות הנרות כהות: שמון פקטיים. ופירוש שמן עכור: אמר ליה והרא מנא לך. פירוש אמר ליה מנגן הא. ואמר ליה מאחשורוש למדתי דכתיב עשה משתה דמשמע שהוא בעלמו היה משגיח בכל הדברים ואינו סומך על משרתיו בכל מה שאפשר מדלא קאמר קרא למשתה כמו ויקרא לכל אחיו וקראתי לישי וכיואל ויפה ענף. וגם מדכתיב עשה משתה לכל שריו ועבדיו משמע אזה לכולם לעבדים ולשרים שלא היה שם דבר הנמאס וקן על האדם. כן אתה לריך בעלמך להשגיח שלא יהיה שמן עכור שמעלה עשן וריחו רע ואין אורו מבהיק ומתנות כהונה: (יז) מעשרה מדות אלו. כך היתה הקבלה אלל חיל שאלו המדות שנמנו כאן יש להאומות הגמנין כאן תשעה מדות נגד האומות שכל העולם. כדתיב עשרה חלקים של כיים בעולם תשעה צפרסיים וכו' עשרה חלקים של נוי בעולם תשעה ביהודא וכו' הכא משום שדרש פרס לשון חלוקה

עשה שלש שנים בלא כתר ובלא כסא. הנה הכסא מפורש כאן כשכתו על כסא מלכותו עשה משתה. אך על הכתר לריך עיון מנין לו, ואולי סובר שהכסא והכתר ענין אחד הוא שמי שאין לו כסא אין לו כתר: והמתין ארבע שנים. כי המשתה וגזירת וסמי בשנת שלש למלכו, ולקיימה אסתר בשנה שביעית למלכותו: עד שנמלך. כמו שנאמר (לקמן יג) כי כן דבר המלך לפני כל יודעי דת ודין: (טז) שמון פקטיים. כאן לריך לומר פירוש שמן עכור כמו שכתב צמחנות כהונה כמו שמבאר בהדיא צבא מליעא (מ, ב) פקטיים שמן עכור: דכתיב ביה עשה משתה. יתכן שזכר גזירה שיה כמו שכתוב (שפיעי כה, ו) ועשה ה' לצלות צהר הזה משתה שמיים משתה שמיים ממזחיים הרי שביבת משתה כולל שמיים טובים ושמיים רעים: (יז) מעשרה מידות אלו. קדושין מט, ב):
 מזה ° אילין חשיבין עליו, אמר ליה: שמה יתנו שמן פקטיים ° בקבולין ויקלקלו את הסעודה, אמר ליה: והרא מנא לך, אמר ליה: מאחשורוש, דכתיב ביה "עשה משתה לכל שריו ועבדיו":
 יז "חיל פרס ומדי", "יתני בשם רבי נתן מעשרה מדות אלו: עשרה חלקים של זנות בעולם, תשעה באלכסנדריא ואחד בכל העולם, עשרה חלקים של עשירות בעולם, תשעה ברומי ואחד בכל העולם, עשרה חלקים של עניות בעולם תשעה בלוד ואחד בכל העולם, עשרה חלקים של כשפים בעולם, תשעה במצרים ואחד בכל העולם, עשרה חלקים של טפשות בעולם, תשעה בישמעאלים ואחד בכל העולם, עשרה חלקים של בריות בעולם, תשעה בפרסיים ואחד בכל העולם, עשרה חלקים של נוי בעולם, תשעה במדי ואחד בכל העולם, עשרה חלקים של בעירות בעולם, תשעה במזרח ואחד בכל העולם, עשרה חלקים של כח בעולם תשעה בפסדים ואחד בכל העולם, עשרה חלקים של גבורה בעולם, תשעה ביהודא ואחד בכל העולם,

ומדי לשון מדה שהם נטלו תשעה חלקים ומדות ואחד בכל העולם: בריאות. לשון בריא אולם שאין חלאים מליים בהן ויפה ענף: של נוי. היינו חתוך האזנים ותיקון התמונה (קרבן אהרן ויפה ענף): בעירות. ביזוי וזומא כמו דאמרו (חולין מד, ב) הרהק מן הכעור (מתנות כהונה): בח. היינו חזוק הגוף לישא משוי וכיואל: של גבורה. היינו אומן הלכ עם הזרוע לעשות מלחמה:
 מתנות כהונה
 שם דבר הנמאס וקן על האדם: [יז] מעשרה מדות וכו'. כלומר פרס ומדי הם מאותן שנטלו תשעה חלקים שבעולם וכדלקמן ו"ל שדרש פרס מלשון חלוקה ומדי נוטריקון מדה וכדאמר לקמן תשעה חלקים נוי צמדי ותשעה חלקים כיים צפרס: בריות. חזוק ופש יפה וצרה: בעירות. ביזוי וזומא כדרך אומרים (דרך ארץ א, יב) הרהק מן הכעור: בח. פירוש ממשלה ורצנות ובפרק האיש מקדש (קדושין מט, ב) מונה אותם בדרך אחרת ע"ש:

מסורת המדרש
 יח. קדושין מט, ב, עיין אבות דרבי נתן ר"ש פרק מה:
 אם למקרא
 וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי על-בנתנא ותרש שני פרים הפלך משמרי הפך אשר פקשו לשלח יד הפלך אחשורוש: (אסתר יב)

ענף יוסף

[יז] מעשרה מדות אלו בוי. הכונה למרמין במסכת נדה (טז, ב) בחכס גבור ועשיר שמלאך הממונה על כך מעמיד הטיפה לפני הקב"ה וגזר זו תהא חכם וזו גבור וזו עשיר. וקאמר המדרש שאותה הגזירה מוכנת יותר בארץ הזאת מבאחרת לפי מלאך ומזל אותה מדינה בכל ארץ וארץ כפי הענינים שזכר לקמן. ומש"ה לא קאמר נמי עשרה חלקים לדקות וכן בהיפך עשרה חלקים רשעות כו' משום דהוא דבר שאינו נגזר מן השמים כדאמר התם.

כמה שינויים בין הא דהכא לדהתם שבמקום דקאמר הכא זנות תשעה באלכסנדריא קאמר התם ט' נטלו ערביא. ובמקום דקאמר הכא עניות ט' צלוד קאמר התם בצבל. גס התם לא חשיב ט' חלקים של טפשות ולא הא דט' חלקים של בריות ולא הא דט' חלקים של נוי ולא דט' חלקים של כח ולא הא דט' חלקים של חורה ולא הא דט' חלקים של חנופה. והתם חשיב טובא מה דלא חשיב הכא דהיינו ' קבין גסות הרוח כו' עשרה קבין נגעים כו'

חידושי הרד"ל
 [א] מיני יציאות.
 אפשר לרין לומר
 מיני יציאות: סעודת
 ארץ ישראל. אפשר
 משם דכתיב שבחא
 ארץ ישראל לן עושר
 כדרך אומרו וההלים
 סה, יו פקדת הארץ
 וגו' רבת תפארתה.
 אך העיקר שכל
 הטובה היא תחבב
 הסעודה על ישראל,
 וכמו שזכר בילקוט
 (רמז תתקמ"ח) שכל
 הסעודה היא בעלת
 המן להשגיל ישראל,
 לכן השתדל להכין כל
 לרכי סעודה ממאכלי
 ארץ ישראל כמו אלו
 היו בראשית במקומה,
 בכדי לשמח לבבם
 שחזרו עמם. וכתב
 מה שזכר רבינו בסני
 דבי אהרונא בבכורות
 (נח, טז) שהיה ריח
 עפר חרסם. ועוד
 יש לומר דלשון ואת
 יקר דרש כמו עשרו
 בחיבה רבה (פרשה ז)
 בני ליון יקריים על
 יקרת כבודם בסדרי
 סעודה:

ליקוטים

[א] בהראותו,
 ונאמר להלן בו
 לכבוד ולתפארת
 בו. אבל מלה לכבוד
 דכתיב הכא כבוד
 מלכותו וכתיב ההם
 לכבוד ולתפארת לא
 משמע ליה למדרש
 הכי, דלא משמע ליה
 ימורא כמו תפארת
 ומתרא' כחידושי
 אהרן מגילה יב א'
 ד"ה כתיב ועץ יוסף
 מהזרח קמח:

ב כתיב כל רוחו יוציא כסיל בו. כתיב כתיב כספוס משמח אתהו ורואותו כבוד עשרו דרש הא קרא
 באתרוג. שלפי זה אשמועינן שהיה ה' להוליא עלתו לחון ושוב
 בטלה כרגע: זה אחשורוש. שהוליא כל רוחו ועושר כבודו להראות

פרשה ב

כתיב "כל רוחו יוציא כסיל" (משלי
 כט, יא), **זה אחשורוש, "וחכם באחור
 ישבחנה", זה הקדוש ברוך הוא
 משידך אחשורוש, היך מה דאת אמר**
 (תהלים ס"ה) **"משביח שאון ימים שאון גליהם והמון לאומים":**

**א. [ד] "בהראתו את עשר כבוד מלכותו", "ידבי רבי ונאי וחוקיה
 תרויהון אמרין: ששה ניסין היה פותח ומראה להן בכל יום,
 רבי חייא בר אבא אמר: מיני יציאות הראה להן, רבי יודה ברבי
 סימון אמר: סעודת ארץ ישראל הראה להן, רבי לוי אמר:
 יבגדי כהונה גדולה הראה להם, נאמר כאן "תפארת גדולתו"
 ונאמר להלן (שמות כח, ב) "ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד
 ולתפארת", מה "תפארת" האמור להלן בגדי כהונה גדולה אף
 "תפארת" האמור כאן בגדי כהונה גדולה, רבי ברכיה בשם רבי
 חלבו אמר: בין מן דידיה ובין לא מדידיה מתגלגלת בת קברייא.
 ימהיכן העשיר אותו רשע, אמר רבי תנחומא: נבוכדנצר שחיק
 מחיק סגיל כל ממונו של עולם, והיתה עינו צרה בממונו, בין
 שנטה למות אמר: מה אני אניח כל ממוני זה לאויל, עמד וגזר
 ועשה ספינות גדולות של נחשת, מילא אותן ממון וחרר והטמינם
 בפרת והפך פרת עליהן, ויום שעמד בורש וגזר שיבנה בית
 המקדש גילה אותן הקדוש ברוך הוא, הך הוא דכתיב (ישעיה מה,
 א) **"כה אמר ה' למשיחו לכורש אשר החזקתי בימינו לרד לפניו
 גוים וגו' ושערים לא יסגרו" וכתיב בתריה (שם פסוק ג) "ונתתי לך
 אוצרות חשך ומטמני מסתרים וגו'":****

**ב "ימים רבים", ימים של צער, ודכותיה (שמות ב, כג) "ויהי
 בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים", וכי ימים רבים היו,**

יד) ובזיר השירים רבה (ח, יב) פסוק כרם היה לשלמה, שכל מלך ושלטון שלא היה לו שלטון בארץ ישראל הוא אומר איני שיה כלום. וזה שכתוב
 בהראותו את עושר כבוד מלכותו עושר ארץ ישראל שהוא כבוד מלכותו, כי דוקא בארץ ישראל כתיב לא תחסר כל זה שם נמלא הכל. והראה
 להם יש לו שלחן כבוד שלמה שהיה עושרו שלמה שהיה מושבו בארץ ישראל. (אור חדש): בגדי כהונה גדולה. שהיו צדו, שהביאן נבוכדנצר
 מירושלים (רע"ה) הראה להם, שלבשם ונתעטף ועמד כדאיתא בפרק קמא דמגילה (יב, א). ולפי שחשב שעוד לא יבנה המקדש מכיון שעברו ג'
 שנים לנטול מלאכת בית המקדש וג' שנים היו חזקה. או לפי שמנה וטעה כדאיתא בפרק קמא דמגילה (יא, ט) לכן הקל בכבוד בגדי כהונה ונתגאה
 בהם: בין מן דידיה ובין לא מדידיה מתגלגלת בו. ולקמן סוף פסוק גם ושהי המלכה הגירסא הכדא לנררא דמתגלגלה בדילה ודלא
 דילה: בת קברייא. פירוש נהר הוא שמו קברייא כדאיתא בבראשית רבה (יג, ט). ואמת המים של נהר זו מתגלגלת בין במקום שלה ובין שלא
 במקומה, כי יולאת ומתפשטת לחון למקומה כאלו הוא ג"כ מקומה. והוא משל למתגאה כמה שאינו שלו כאתרוג עשה מתגאה בבגדי כהונה שלא
 ניתן לו רשות להשתמש בהם: מהיבן העשיר בו. מילתא באפי נפשיה: שחיק מחיק. שחק וימך: סגיל. אחר ואסף: עינו צרה. במומו
 שלא יתכבד אחר בו: לאויל. פירוש לבנו אויל מרודך: והפך פרת עליהן. בחומרו והפך עליהן פרת נראה שחפר חון לפרת והפך עליהם
 פרת, נמלא ששה בזוהן שילך פרת חוזר ומהדר שלא במקומו. ומה שאמר והטמינם בפרת, היינו על שם סופו שנטשה דרך שם למי פרת. (כלי
 פז): ונתתי לך אוצרות חשך. ומשם ירש כל אורו הממון כשחלק במקום כורש: (ב) ימים רבים של צער. דעת האגדה זו שלא היה
 המשחה שמונים ומאת יום עזר היה מציא לתיבוב המאכל אבל הראות עשרו זה נמשך שמונים ומאת יום, כי כל יום היה מוטיא כלי יקר ודברים
 חדשים, ובכל יום היו עושים שחוק כדרך המלכים. והכי הוא פירושו שנת שלש למלכו עשה משחה וגו', ומפרש בחזיתו מה עשה המשחה, וקאמר
 בהראותו את עושר וגו' שמונים ומאת יום, ואחר זה ובמלואת הימים האלה של שמונים ומאת יום הראות עשרו, עשה משחה לכל הגמלאים בשוין.
 והעם הנמלאים כולל גם השרים הגל' שלכולם לא עשה משחה רק ז' ימים. על זה קאמר המדרש וכי ז' ימים ימים רבים הם אלא שהיו ימים של
 לער. (יפה ענין): ימים של צער. והמטטר מרגיש מאד בזמן על דרך (אויב ז, א) ולילות עמל מנו לי, ולכן מעט מהזמן היה בערכם רב. כמה
 שאמרו הטבעים שכל מי שירגיש יותר בתעושה ירגיש מאד בזמן. והלעפר היו על עראו שם בגדי כהונה גדולה וכלי בית המקדש. וכל שכן לפי מה
 שאמרו במדרש אבא גוריון שהאילים בשולו בעל כרחן: וימת מלך מצרים וכי ימים רבים היו. קשה הא בלמת ימים רבים היו לישראל.

מתנות כהונה

**ב כל. משידך משקיע ומינה: [א] בהראותו וגו': הכי גרסינן
 רבי ונאי וחוקיה: ניסין פי' אולרות ובילקוט גרס הסבוריות וזהו
 אולרות ובתרגום אחד ארין מלאחי דגרם כהדיא שיתא בי גמי אחוי
 להון זבב' ואלא פ'טו' גרם גיסון ודייק ששה מדכתיב עושר כבוד
 מלכותו ובה' הארכת ודליתו רבי עזר' דהרבות הארונ: וציאות**

מסורת המדרש
 א. שמות רבה (ט, ז):
 ב. מגילה יב, א),
 ילקוט כאן (רמז
 תתקמ"ח):
 ג. ילקוט כאן בשם
 מדרש אבא גוריון
 (רמז תתקמ"ח):
 ד. שמות רבה וא,
 לה, ויקרא רבה (ט,
 ה), תנחומא סדר
 מאורע (סמ"ח ו),
 ילקוט מאורע (רמז
 תקפ"א ד"ה ואשה).
 ילקוט מלכים (רמז רי
 ד"ה ויהי):

אם למקרא

ועשית בגדי קדש
 לאהרן אחיך
 לכבוד ולתפארת:
 (שמות כח:ב)
 כה אמר ה'
 למשיחו לכורש
 אשר החזקתי
 בימינו לרד לפניו
 גוים ומיני מלכים
 אפתח לפתח לפניו
 וילתים ושערים לא
 יסגרו: (ישעיה מה:א)
 ונתתי לך אוצרות
 חשך ומטמני
 מסתרים למען
 תדע כי אני ה'
 הקורא בשמך
 אלהי ישראל:
 (ישעיה מה:ב)

ויהי בימים הרבים
 ההם וימת מלך
 מצרים ונאחו
 בני ישראל מן
 העבודה ויזעקו
 ותשל שועתם
 אל האלהים מן
 העבודה:
 (שמות יב:ב)

חידושי הרד"ל
 [ג] עובדא הוי ברי ברבוהין ברי. נטון היה לגרום עובדא זו להלן אחר עובדא דרחמיה דרבי שמעון בן יוחאי שהיה מנמסם כספודותיו כדבי עשרו עמור לכבודו, ועל זה מצא דברותיו היה מנמסם כספודותיו כדבי עשרו עמור לפנות בו דלקה:

חידושי הרש"ש
 [ב] חודש אחד בשנה ראשונה כונה. עיין מחנות כהונה, ונחנס נחמק שהרי מפורש בהדיא בקרא בשנה השלישית, ועיין בזיקרא רבה (ט, ט) דאש הגירסא שלשה חדשים, וע"פ בהגהותיו אורח ד' ובהשמועה:

[ג] דהוי שמיה ברבוהין. קן לרין לומר, עיין סוף פרק מקום שנהגו ופסחים (לבריה). זירושלמי ופסחים פ"ד, סוף ה"ט, שם הגירסא לטילא ופירוש נטר משרת, ואחי שפיר לקמן דלמר ליה שמעון עבדך:

וי"ל שהוקשה להם שכיון שכבר נגזרה גזירה ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה ולא עבדו כי אם שני מאות שנה או יותר מעט למה קורא אותן רבים. לכן קאמר על ידי שהיו ימים של לער, גסם צלילה לא שכב לבס מעונו ומרוב עבודה, והיו מעמידים אותם בקרות הגבר למלאכתן כעודע לכן קראם ימים רבים, שהקב"ה טעם לילות וימים. (גבול בנימין): ודבר ה' היה אל אליהו וגו' ובי ימים רבים היו. פירוש דויהי ימים רבים ודבר ה' היה אל אליהו בשנה השליש, שכשעברו ימים רבים להעדר הגשמים היה דבר ה' לאליהו, ודבר זה היה בשנה השליש, ומכיון שכל הימים עד דבר ה' לאליהו לא היו רק י"ד חדש כדלקמן קשה אמאי מיקרו ימים רבים. אלא על ידי שהיו ימים של לער רעבון קראם רבים: הרי ארבעה עשר חדשים. ומכל מקום שפיר כתיב ודבר ה' היה אל אליהו בשנה השליש, משום דחדש אחד בשנה חשוב שנה לרבי אליעזר כדאיתא בפרק קמא דר"ה (י, ב). וכל שכן לרבי מאיר דלמר יום אחד בשנה חשוב שנה: הרי ארבעה עשר חדשים. ובזיקרא רבה (ט, ה) ובילקוט (מלורע רכעא) גרסו שלשה חדשים משנה ראשונה ושלשה חדשים משנה אחרונה כו' הרי שמונה עשר חדשים: ימים שנים רבים שלשה. ומסיים בתורת כהנים (מלורע ז"ס ה) יכול שנים ושלשה והרי חמשה, וכי נאמר ימים רבים, והלא לא אלא ימים רבים, הא כילד ימים האלו יהיו מרובים על השנים, וכמה הן הוי אומר שלשה: ימים של צער.

שפירשה מצעלה: (ג) יום אחרון

ביום ראשון. ראה לומר שקשה לבעל המאמר למה לא אמר שנה חדשים כדאמר בגמ' שנה חדשים בשמן המור ולא אמר שמונים ומאת יום, לכן אמר שנה להורות שיום אחרון כיום ראשון. וזוה מתורן ג"כ מה שאמר יום ולא אמר ימים. או דקדקו כן מכפל יום, ימים רבים שמונים ומאת יום, אלא להורות שהיה יום אחרון כיום ראשון. ועיין רבים כלומר כולם גדולים כמו (נרמיהו מא, א) ורבי

המלך. וראה לומר שלא כדרך העולם שפוחין אחר כך סעודתן לקרוחיהם כעובדי דלקמן: עובדא הוה. בגבירא חד הביא מעשה זה ללאן משום דדרך עשירים לנמסם בזמנותיהם כאלשים האלה, קאמר שמנדיבות אחשוורוש להרבות כל כך בסעודה: על עסק

אָלָא עַל יְדֵי שְׁהִיּוּ שֶׁל צֶעַר הָעֲלָה אוֹתָן הַתְּחוּב יָמִים רַבִּים, וְדִכְוֹתִיהָ (מ"א יח, א) "וַיְהִי יָמִים רַבִּים וַדְּבַר ה' הָיָה אֶל אֱלֹהֵי וַגּוֹ' " וְכִי יָמִים רַבִּים הָיוּ, אָלָא עַל יְדֵי שְׁהִיּוּ יָמִים שֶׁל צֶעַר לְפִיכָךְ קוֹרָא אוֹתָם יָמִים רַבִּים. וְכַמָּה הָיוּ, רַבִּי בְּרַכְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חֵלְבּוֹ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: חֲדָשׁ אֶחָד בְּשָׁנָה רֵאשׁוֹנָה וְחֲדָשׁ אֶחָד בְּשָׁנָה אַחְרוֹנָה וַי"ב חֲדָשׁ בְּאַמְצַע הָרִי אַרְבָּעָה עָשָׂר חֲדָשִׁים, וְדִכְוֹתִיהָ (ויקרא טו, כה) "וַאֲשֶׁה כִּי יִזּוּב זֹבֵב דָּמָה יָמִים רַבִּים", תְּנִי רַבִּי הֵיטָא: "יָמִים" שָׁנִים "רַבִּים" שְׁלֹשָׁה, וְכִי רַבִּים הֵם, אָלָא לְפִי שֶׁהֵן שֶׁל צֶעַר לְפִיכָךְ קוֹרָא אוֹתָן יָמִים רַבִּים:

ג "שְׁמוֹנִים וּמֵאָת יוֹם", יוֹם אַחְרוֹן כְּיוֹם רֵאשׁוֹן, "עוֹבְדָא הָנָה בְּגַבְרָא חַד דְּהָנָה שְׁמִיָּה בְּרַבּוּהִין, הִלְכוּ רַבּוּתֵינוּ אֶצְלוּ עַל עֵסֶק מִגְבַּת חֲכָמִים, שְׁמַעִין לְבָרִיָּה דְאָמַר לִיהָ: בְּמָה אָנִן אֲבָלִין יוֹמָא דִּין, אָמַר לִיהָ: בְּטְרוּקְסִימוֹן, מִן חַד בְּמָנָה אוּ מִן תְּרִין בְּמָנָה, אָמַר לִיהָ: מִן תְּרִין בְּמָנָה דְאֵינוֹן בְּמִישִׁין וְזִלְלִין.

מחוק. אמרו לו סחס אמרנו לה ואמרה להי ניתנת לכם גדוש, ואם יאמר בעלי למה, אני ניתנת גדושו משלי. אמר להם חייכם כך היה בדעתו ליתנו לכם, ולמה לא באתם אלני מתחלה. אמרו לו שמענו לעבדך שאמר לך מה נאכל כו', ואמרנו בן אדם שיש לו כל ממון זה והוא כילי שאוכל עולשין מן ב' צמנה מה יתן לנו. אמר להם צנפשי אני רשאי לנמסם אבל צמנות בוראי איני יכול ולא רשאי למטע:

מתנות כהונה

כו' יום קדרי' דאל"כ ימים מצעיא ליה: מגבת חכמים גבזו משות לפרנס התלמידים: שמעו בו' שומעים לבנו שהיה אומר לאביו צמה יהא סעודתו היום כלומר מה נאכל: טרוקסמון הוא פרי או עשב דרמסקי וזירושלמי בסוף פרק מקום שנהגו גרם ערוכסמין: מן חד במנה מן אותם שקנין מדה אחת צמנה או שנים צמנה: דאינון במישין וכו' כמושין ויבשין וצול קונין אותם וזירושלמי איתא בהדיא של אתמול אמרו רבותיו היאך נלך

ענף יוסף

דקדקו צמה שכתוב ימים רבים שמונים ומאת יום תרתי למה לי ימים ויום, וגם מתחלה אמר ימים לשון רבים ולבסוף יום לשון יחיד כדרך המקרא. אבל כבר נודע כי ימים פירושו במקרא שנים, כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו, וכן דרשו חז"ל (כתובות מ, ב) על (בראשית כד, נה) טעם הנערה אתנו ימים. וכונת המדרש כך הוא, כי אומות העולם מונין מתשרי, ויום אחד בשנה חשוב שנה כעודע, ולכן הסעודה שהתחילה בשנת שלש למלכו בניסן ונמשכה עד עשרה בתשרי שאחריו, ובתחילת תשרי התחילה שנה אחרת, והיא שאמר הפסוק ימים רבים שני מנין, א"כ היה הסעודה שני שנים, וזה שאמר הפסוק ימים רבים שני שנים, שמונים ומאת יום ואינו כאלו ככלל. ופיר פריך המדרש וכי רבים

מסורת המדרש
 ה. ירושלמי פסחים (פ"ד, ה"א):

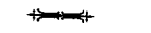
אם למקרא

ויהי ימים רבים וידבר ה' הנה אל אליהו בשנה השלישית לאמר לד תראה אל אחאב ואתנה קשר על פני האדמה:

(מלכים א י"ח)

ואשה כי יזוב זוב דמיה ימים רבים בלא עת נדחתה או כי תזוב על נדתה כל ימי זוב טמאתה כימי נדתה תהיה טמאתה הוא:

(ויקרא טו"ב)

חידושי הרד"ל
ובלבר בקדירות
מפוחמות. שלא היו
לו כלים להחליפם על
חדשים נקיים, כרם
הכא וכלים מכלים
זוים:

חידושי הרש"ש
אמינא ליה
הביתן מן פרני. כן

בר לופינו. גם אדם: מן צפורי לעבו. הוא היה דר צפורי ונתן בתו לאיש מעכו: עד שהאכילן ערשום. כי לא יכול להספיק להם מזונות כבתולה, ואפילו עדשים אלו לא נתנם לפניהם אלא בקדרות מפוחמות, כי כל הכלים שהוליא לפניהם מתחלה הולך למכרם לטורח הסעודה ויפה ענף: מפוחמות. שחורות כמו פחם: ברם הכא. אבל הכא בסעודת אחשורוש: (ד) רבי חייא הוה ליה חד רחים בוי. לא מלאחי טעם להזכרת המעשה זה לכאן, וכמדומה שהיה כתוב כאן הא דמייתי לקמן שבסעודת אחשורוש היה אומר לישאל יכול הוא אלהים לעשות לכם סעודה כזו לעתיד לבוא, אמרו לו עין לא ראתה כו', ומעין זה מייתי הכא נמי הא דרבי חייא שנאמר לו כן והשיב לו כן. ויפה ענף: חד רחים בוי. אוהב אחד ממקום אשנא וגוי היה, ועשה סעודה לרבי חייא: כל מה שנברא בששת ימי בראשית. לשון הפלגה הוא דודאי לא אכל דברים טמאים, אלא הכוונה אכל מה שזרכו ליאכל ומלא בעולם. ויפה ענף: מה אלהיכון בוי. אלהים מה יעשה לכם לעולם הבא יותר ממה שהאכלתך: סעודת אלהינו. היינו סעודת ליתן שהיא סעודה גשמית ללדיקים בגוף ונפש בחסות המחס, דאע"ג דהוי גשמית אין לה קצבה כשאר סעודות דעולם הזה, כי תטוגיו רבו מספר כי עין לא ראתה. דאילו בשכר הנפשי העתיד פשיטא שאין לה יחס עם תטוגיו תכל לא בכמות ולא באיכות: בטלופחין. בעדשים: דטמאשא או דגראפא. פירוש דטמאשא ממשט בעדשים ומרבה במים כדי לטבול פתו וטבלת פתך (רות ב, יד) תרגום וטמישי סעדה. דגראפא ממשט במים ומרבה בעדשים וגורף בכף ואוכל כדאמרין ריש כריתות ו, ב) כאדם שגורף הקערה (מערך): התחיל ממיל בוי. פירוש התחיל ר"ש לדבר עם טבדו על גודל הכילות שבציתו. כי היה מפורסם לעשיר וע"י דבורו של ר"ש הרגיש בו. והיפה ענף כתב ש"ל מזלזל: והרגיש בו. בעל הבית: שלח בעל הבית. לבני ביתו: ארגוטרייא. פירוש בערוך מיני כלים תשובים מאד, וככלל בזה המלה כסף וכלי כסף וכלי זהב:

אמר: היכן אנו אולי גבי הדין, ניזיל ונעביד עבידתן בקרתא ובתר בן יתיה לגביה, אולון ועבדון עיבדתהון בקרתא ואתו לגביה, אמרין ליה: הב לן מצותא, אמר לון: אולון לגבי דא דבייתא והיא יהבה לכון חד מודיא דדינרין, אולון לגבי אינתתא ואמרין לה: אמר ליה בעלך הב לן מצותא חד מודיא דדינרין, אמרה לון: היכי אמר לכון, גדיש או מחיק, אמרו לה: סתם אמר לן, אמרה: אנה יהבה לכון גדיש, אין אמר לי בעלי למה, אמינא ליה חביתין מן פרני, אתון לגביה, אמרון ליה: ברייך ימלא חסרוך, אמר לון: היכן יהבתייה לכון, גדיש או מחיק, אמרו ליה: סתם אמרין לה ואמרה: אנה יהבה לכון יתיה גדיש ואין אמר בעלי למה אנה יהבה גדראניה מן פרני, אמר להון: איכן דכן הוית בדעתי למתניה לכון, ולמה לא אתיתון לגבי מריש, אמרון ליה: שמעינן לעבדך דאמר לך: במה אנו אכלין יומא דין, ואמרת ליה: בטרוקסימון, ואמר לך: מן חד במנה או מן תרין במנה, ואמרת ליה מן תרין במנה דאינון כמישין וזלילין, ואמרין: בר נש דאית ליה כל הדין ממונא הוא אכיל בטרוקסימון מן תרין במנה, אמר לון: בנפשי אנה רשוי, ברם במצותא דבריי לית אנה ויכל ולא רשוי. בר לופינו הוה משיא את בתו מן צפורי לעבו והעמיד חנויות מוזגות וין מציפורי לעבו ומנורות של זהב מכאן ומכאן, אמרו: לא וזו משם עד שהאכילן עדשים מן הגרן והשקה אותן וין מן הגת, אמר רבי אבון: ובלבד בקדרות מפוחמות, ברם הכא יום אחרון כיום ראשון:

ד רבי חייא הנה ליה חד רחים באשנא, ועשה לו סעודה והאכילו כל מה שנברא בששת ימי בראשית, אמר ליה: מה אלהכון עתיד דעביד לכון יותר מכאן, אמר ליה: סעודתך יש לה קצבה אבל סעודת אלהינו שעתידי לעשות לצדיקים לעתיד לבא אין לה קצבה, דכתיב (ישעיה סד, א) "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לוי". רבי שמעון בן יוחאי הנה ליה חד רחים גבי דאריה בצור, חד זמן אתא לגביה, שמעיה לעבדיה דאמר ליה: במה אנו אכלין יומא דין, בטלופחין דטמאשא או דגראפא, אמר ליה דטמאשא, התחיל ממיל בו והרגיש בו, שלח ואמר לבני ביתיה אתקינו לי כל הדין ארגוטרייא,

מתנות כהונה

אלל האיש הזה נלך ועשה מלאכתנו כלומר לגבות לדיקה צעיר וחל"כ נבא אללו: אולו בוי הלכו ועשו מלאכתן צעיר וצלו אללו ואמרו תן לנו מזותא רולה לומר לדיקה אמר להם לכו אלל וז שבצית רולה לומר אשפו והיא ציפו והיא תתן לכם מדה אחת מלא דינרין הלכו אלל אשפו ואמרו לה אמר לך בעלך תן לנו לדיקה כו' אמרה להם היאך אמר גדיש מלא צעיר גבושה או נחמק שיה לשפתי המדה במדה מחוקק: אין בוי פי' אם ימר לי בעלי למה פירוש למה נתת מדה גדושה אני אומר לו נתתי המותר מן פרני פירוש מן כתובתי וה"ג בירושלמי בהדיא: אתון וכו' צלו אללו אמר להו היאך נתנה לכם המדה: אמרין אמרנו: יהבא לכון יתיה גדיש גרסינן ומיהו גדיר פי' ג"כ לשון תוספת והגדלה כמו גדראניה דלקמן: ואין בוי' ואם יאמר בעלי למה נתת גדיש אני אתן תוספתו מכתובתי: גדראניה לשון הגדלה והוספה כמו מתגדין מתגלין בפרק בתרא דנדרים ובפרק היה קורא אינו מתגדר במלאכתו: איכן הרי כן כלומר בלמת שכן היה דבשתי ליתן לכם וצירושלמי מסיים לה כד שמת בעלה כן כפל

אם למקרא
ומעולם לא שמעו
לא האינו עין
לא ראתה אלהים
זולתך יעשה
למחפה לוי:
(ישעיה סד: א)

אמינא ליה
הביתן מן פרני. כן